

24.10.2023

Pormestari

101 §**Lausunto liikenne- ja viestintäministeriölle valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmasta**

HEL 2023-011692 T 00 01 06

Päätös

Pormestari antoi liikenne- ja viestintäministeriölle valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmasta seuraavan lausunnon:

Lausunnon keskeisin sisältö:

- Helsingin seudun kehittämistä tulee tarkastella omana erityiskysymyksenään osana valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa. Helsinki on keskeinen kumppani, jonka osallistuminen valmisteluun olennaisen tärkeää.
- Kaupunkiseutuihin investoimalla saadaan suurimmalla varmuudella eniten vaikuttavuutta.
- Hyväksytyjen MAL-suunnitelmien ja niissä priorisoitujen investointiohjelmien tulee olla valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman lähtökohta.
- Valtion tavoite liikenteen päästöjen vähentämiseksi tulee ohjata aiempaa vahvemmin työn toimenpiteitä.
- On tärkeää, että suunnitelman vaikutusten arvioinnissa tunnistetaan myös muiden toimenpiteiden kuin investointien merkittävät yhteiskuntataloudelliset hyödyt.

Näkemyksiä suunnitelman valmisteluun ja vuorovaikutuksen järjestämiseen

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelman merkitys perustuu siihen, että se antaa tuen liikennejärjestelmän pitkäjänteiselle kehittämiselle ja kytkee valtakunnan ja alueilla tehtävän liikennepolitiikan toisiinsa. Helsingin seutu poikkeaa merkittävästi muusta maasta. Volyymit ovat suuret esimerkiksi työssäkäynnin ja asukasmäärän osalta. Helsingin seudulla on lähes 1,9 miljoonaa asukasta vuonna 2040. Helsingin ja kaupunkiseudun sisäisellä liikenteen toimivuudella on tästä näkökulmasta valtavan suuri merkitys. Helsingin sijainti eri liikennemuotojen ja eurooppalaisen liikenneverkon solmukohdassa kytkee alueen vahvasti kansainväliseen ja kansalliseen liikennejärjestelmään. Helsingin seudun kehittämistä tulee tarkastella omana erityiskysymyksenään osana valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa.

Valtion rooli on keskeinen kaupunkiseuduilla ja niiden liikennejärjestelmän kehittämisessä. Julkistalouden haastava tilanne ja vaikea suhdan-

24.10.2023

Pormestari

netilanne huomioiden, kaupunkiseutuihin on välttämätöntä jatkossakin investoida, koska siellä infraratkaisulla saadaan suurimmalla varmuudella eniten vaikuttavuutta. Näin ollen tulisi pääministeri Orpon hallituksen ohjelman investointiohjelmassa mainitusta, kehittämismomentille ja MAL-hankkeisiin varatusta rahoituksesta (797 milj. euroa) valtaosa tulisi kohdistaa MAL-seuduille.

Hallitusohjelman mukaisesti MAL-sopimukset ja valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma linkitetään toisiinsa. Tämä on hyvä asia, mutta tämän tulee näkyä paremmin arviointiohjelmassa ja suunnitelman valmisteluajataulussa. Hyväksytyjen MAL-suunnitelmien ja niissä priorisoitujen investointiohjelmien tulee olla valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman lähtökohta, koska ne kuvaavat kaupunkiseutujen kehittämistarpeita. Kaupunkiseutujen näkökulmasta liikennejärjestelmän pitkäjänteistä suunnittelua vaikeuttaa valtion riittämätön rahoitustaso sekä jatkuvasti vaihtuvat tavoitteet. Valtion tulee vakiinnuttaa 12-vuotinen liikennejärjestelmäsuunnitelma osaksi systemaattista yli hallituskausien ulottuvaa talouden suunnittelua.

Suunnitelmassa on varauduttava hallitusohjelman mukaisesti Lentoratahankkeen edistämiseen siten, että suunnitteluun kohdennetaan tarvittavat määrärahat ja sitä edistetään ripeästi, jotta toteutuspäätöksen tekeminen tällä hallituskaudella on mahdollista.

Helsingin seudun MAL 2023 -suunnitelmassa on esitetty kaupunkien ja valtion yhteistyöhankkeena nykyisten juna- ja metroasemien parantamista. Hankkeessa tiivistetään asemaympäristöjä, lisätään joukkoliikenteen houkuttelevuutta, parannetaan turvallisuutta ja ehkäistään alueellista segregatiota. Valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa on tärkeää tunnistaa keinot ja määritellä resurssit, joilla nykyisten asemien kehittämisessä onnistutaan.

Liikennejärjestelmäsuunnitelmalla ja sen toimenpiteillä on suuri ja pitkäaikainen merkitys kuntien ja kaupunkien näkökulmasta. On tärkeää, että suunnitelmaa valmistellaan aiempaa tiiviimmässä vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä erityisesti suurten kaupunkien ja kaupunkiseutujen kanssa. Helsinki on keskeinen kumppani, jonka osallistuminen valmisteluun on olennaisen tärkeää. Työn aikana tulee järjestää teema-kohtaisia työpajoja, jotka koskevat suurimpien kaupunkiseutujen erityistä asemaa suunnitelmassa.

Lausuntoajan tulee olla hyvän hallintotavan mukaisesti riittävän pitkä, jotta lausunto voidaan käsitellä poliittisissa toimitelmissä. Lausuntoaika on oltava vähintään kahdeksan viikkoa.

Muutostarpeet voimassa olevan suunnitelman visioon ja tavoitteisiin

24.10.2023

Pormestari

Helsinki tavoittelee hiilineutraaliutta 2030, hiilinollaa 2040 ja hiilinegatiivisuutta tämän jälkeen. Liikenteen CO₂-päästöjen osalta Helsinki tavoittelee vuoteen 2030 mennessä 69 % vähenemää vuodesta 2005. Tämä tarkoittaa Helsingissä hyvin merkittävää tarvetta uusille liikenteen päästöjä vähentäville toimille. Laaditut tarkastelut osoittavat, että pelkkä sähköautojen yleistyminen ei riitä saavuttamaan tavoitteita.

Edellisen valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa samanaikaisesti tehdyn fossiilittoman liikenteen tiekartan toimenpiteet ovat jääneet vielä pitkälti toteuttamatta. Osittain on tehty jopa vastakkaisia päätöksiä. Esimerkiksi viimeaikaiset muutokset polttoaineiden jakeluvaihteluun vaikuttavat liikenteen päästöihin niin Helsingissä kuin koko maassa. Tämän kaltaiset toimet vaikuttavat myös kuntakoh- taisten päästötavoitteiden toteutumiseen. Valtion tavoite liikenteen päästöjen vähentämiseksi 50 %:lla vuoteen 2030 mennessä tulee olla edellistä suunnittelukierrosta vahvemmin työn toimenpiteitä ohjaavana tavoitteena, etenkin mikäli fossiilittoman liikenteen tiekarttaa ei ole tarkoitus päivittää. Kaupunkiseuduilla ja kaupunkien päätöksillä on suuri merkitys päästöjen vähentämisessä, mutta vaikuttavimmat keinot ovat löydettävissä laajemmista järjestelmätason ratkaisuista, jotka eivät ole ainoastaan kaupunkien omassa päätösvallassa.

Suunnitelman yksi tavoitteista liittyy saavutettavuuteen: Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin. Suunnitelmaa päivittäessä ja arvioitaessa olisi huomioitava erityisesti Suomen kansainvälisessä saavutettavuudessa tapahtuneet muutokset. Suunnitelmassa tulee määrittellä keinoja, miten keskeisten kaupunkiseutujen kansainvälistä saavutettavuutta ja kilpailukykyä ja siten koko Suomen saavutettavuutta voitaisiin parantaa. Lentorata nopeuttaa yhteyksiä Suomen suurimmalle lentokentälle ja siksi se myös parantaa yhteyksiä maailmalle ja maailmalta.

Koska tarkoitus on edistää yli hallituskausien ulottuvaa liikennejärjestelmäsuunnittelua, pitäisi muutokset visioon olla vähäisiä tai ainakin erittäin perusteltuja. Suunnitelmasta tulee selvästi ilmetä miten edetään kohti tavoitetta ja miten toimintaa mittaroidaan.

Näkemyksiä suunnitelman vaikutusarviointiin

Arviointiohjelmassa on esitetty erittäin laajasti erilaisia seurattavia vaikutuksia. Arviointiohjelmaa tulee konkretisoida lisäämällä ohjelmaan taulukko, josta ilmenee miten suunnitelman välillisiä ja välittömiä vaikutuksia arvioidaan suhteessa tavoitteisiin ja mitä lähdetietoja siinä käytetään.

24.10.2023

Pormestari

Liikennejärjestelmäanalyysin lisäksi on tärkeä kytkeä jatkossa vahvemmin ympäristöministeriön koordinoitavastuulla valmisteleva alueidenkäytön kehityskuva mukaan suunnitelman päivittämiseen ja vaikutusten arviointiin. Alueidenkäytön kehityskuvassa todetaan, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisessa ja aluekehittämisessä pitäisi ottaa paremmin huomioon alue- ja yhdyskuntarakenteen tulevat kehityssuunnat. Rajalliset resurssit tulee kohdistaa kehityskuvassa tunnistetuille alueille, joilla tapahtuu voimakkainta kasvua. Näin parannetaan muun muassa alueiden sisäistä ja ulkoista saavutettavuutta, työvoiman liikkuvuutta ja elinkeinotoiminnan edellytyksiä. Yhden ainoan budjettirajoitteen lisäksi on syytä tehdä riittävän erilaisia rahoitusskenaarioita ja kuvata niiden vaikuttavuutta tavoitteisiin.

Valtio on valmistellut kaupunkiraidehankkeiden hankearviointiohjetta. On tärkeää, että jatkossakin kaupunkiraidehankkeiden vaikutuksia tarkastellaan riittävän laajasti. Yhteiskuntataloudellista tehokkuutta kuvaava hyöty/kustannus -suhde ei voi olla ainoa hankkeiden arviointimenetelmä. Myös menetelmään liittyviä muuttujia, kuten ajan arvo, tulee edelleen selvittää.

Helsingin seudun MAL 2023 -suunnitelman vaikutusten arvioinnin perusteella suunnitelmaan sisällytetyllä 150 miljoonan euron vuotuisella joukkoliikenteen tuella saavutetaan yhteiskuntataloudellisesti erittäin merkittävät positiiviset vaikutukset. On tärkeää, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutusten arvioinnissa tunnistetaan myös muiden toimenpiteiden kuin investointien merkittävät yhteiskuntataloudelliset hyödyt.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 15.9.2023, fi
- 2 Lausuntopyyntö 15.9.2023, saate lausuntopalvelu
- 3 Lausuntopyyntö 15.9.2023, liite, valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma-arviointiohjelma, fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

24.10.2023

Pormestari

Ote

Liikenne- ja viestintäministeriö

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää Helsingin kaupungin lausuntoa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmasta. Lausuntoa on pyydetty 15.10.2023 mennessä.

Lausuntoa on pyydetty antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausunto ja sen otsikointi on laadittu siten, että se noudattaa lausuntopalvelu.fi:ssä esitettyä kysymysjaotetta. Lausuntopyynnössä esitetyt kysymykset ovat:

1. Onko valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmisteluun ja vuorovaikutuksen järjestämiseen näkemyksiä?
2. Kohdistuuko voimassa olevan valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelman visioon tai tavoitteisiin muutostarpeita? Mikäli kyllä, millaisia muutostarpeita ja miksi? (Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelman sivut 10-11).
3. Onko suunnitelman vaikutusarviointiin ja SOVA-lain (8.4.2005/200 Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista) mukaisen ympäristöarvioinnin valmisteluun näkemyksiä?

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelma

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma (Liikenne 12 -suunnitelma) on strateginen suunnitelma Suomen liikennejärjestelmän kehittämisestä. Suunnitelman valmistelu perustuu lakiin liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005). Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa yhteistyössä suunnitelman kannalta keskeisten ministeriöiden, viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma päivitetään hallituskauden alussa.

Suunnitelma sisältää kuvauksen liikennejärjestelmän nykytilasta ja toimintaympäristön muutoksista, vision liikennejärjestelmän kehittämisestä vuoteen 2050, valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ta-

24.10.2023

Pormestari

voitteet sekä toimenpideohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan sisältyy valtion rahoitusohjelma ja vaikutusarviointi.

Vaikutusarviointi on tärkeä osa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelua. Kyse on etukäteisarvioinnista, jossa tuotetaan tietoa suunnitelman todennäköisistä taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista. Vaikutusarvioinnin avulla suunnitelman toimenpiteiden vaikutukset tuodaan esiin ja suunnitteluratkaisuista tehdään läpinäkyvämpiä. Valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta tehdään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukainen ympäristövaikutusten arviointi.

Arviointiohjelmaan on kuvattu suunnittelun lähtökohdat, valmisteluprosessi, vuorovaikutustavat eri toimijoiden kanssa ja arvioitavat vaikutukset. Vaikutusarviointiohjelma on nähtävillä syksyllä 2023, jolloin kansalaiset, viranomaiset ja sidosryhmät voivat lausua näkemyksensä suunnitelman valmistelua varten.

Saatu lausunto

Asiasta on saatu kaupunkiympäristön toimialan lausunto, joka on laadittu yhdessä kaupunginkanslian ja HKL:n kanssa.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 15.9.2023, fi
- 2 Lausuntopyyntö 15.9.2023, saate lausuntopalvelu
- 3 Lausuntopyyntö 15.9.2023, liite, valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma-arviointiohjelma, fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Liikenne- ja viestintäministeriö

24.10.2023

Pormestari

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1 MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 101 §.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

24.10.2023

Pormestari

Juhana Vartiainen
pormestari

Päätös on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 25.10.2023.